

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Frisprog mod H. H. Hr. Biskop Mynsters Forslag til en ny Forordnet Alterbog Mit Frisprog og 'de saarede Hjerter'

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Frisprog mod H. H. Hr. Biskop Mynsters Forslag til en ny Forordnet Alterbog Mit Frisprog og 'de saarede Hjerter'", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1839_640-intro-shoot-idm162.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

J.P. Mynsters forslag til alterbog og kirkeritual (1839)

Mynster arbejdede på sit forslag i knap to år, og i 1839 lå det færdigt. Det fik titlen *Udkast til en Alterbog og et Kirke-Ritual for Danmark* og bestod af tre dele: Et udkast til alterbog, et udkast til ritualbog og Mynsters egne bemærkninger til disse to dele. I første omgang blev forslaget kun sendt til biskopperne og Det Teologiske Fakultet, idet kongen ikke ønskede en offentliggørelse af frygt for en omfattende polemik, men det endte alligevel med at blive udgivet. Det udkom i begyndelsen af 1839, og året efter kom andet oplag. Mynsters udkast til ritual- og alterbog var på den ene side meget moderat, idet det var kompromissøgende, og den sproglige revision var foretaget nænsomt. På den anden side var det også noget firkantet, for det var Mynsters ufravigelige krav, at alle statskirkens præster skulle benytte ritualet. Der kunne ikke tillades nogen afvigelser fra et nyt forordnet ritual. Igen var det uniformiteten i kirken, som var Mynsters mål. Der skulle være ensartethed i alle sogne (Rasmussen 2012, s. 144 f.).

Blandt Mynsters mange ændringsforslag skal her nævnes de to, som efterfølgende skabte mest debat. Det første var dåbsritualet, om hvilket der som nævnt havde været megen polemik i løbet af 1830'erne. På dette punkt imødekom Mynster både den grundtvigske og den clausenske side i sit forslag: Han beholdt forsagelsen af Djævelen, sådan som Grundtvig ønskede det, men ændrede andre ting ved dåbsritualet. For det første ændrede han tilspørgslen ved barnedåben til en erklæring, der sagde, at "Daabens hellige Pagt er denne: at du skal forsage Dievelen [...] at du skal tro paa Gud Federalmægtige [...]" osv. (Mynster 1839b, s. 70). Mynster ønskede denne ændring, fordi barnet ikke selv kunne svare. Han fandt det oprindelige rituals mange spørgsmål til spædbarnet stødende, men bevarede dog et enkelt: "Vil du døbes på denne Tro?" (s. 71). Mynsters dåbsritual byggede på et dåbssyn, der siger, at barnet ikke kan tage imod dåben som spæd i den forstand, at det *tror* ordene, men troen kommer med alderen, og dåbspagten fuldbyrdes først ved konfirmationen. For det andet udelod Mynster i overensstemmelse med ovennævnte tanker ordene om, at barnet er "igienfødt formedelst Vand og Hellig Aand" i den bøn, der følger efter dåben (jf. *Kirke-Ritual* 1685). I stedet hed det nu, at barnet er "optaget [...] i [...] Jesu Christi Samfund" (s. 71).

Det andet ret omfattende element i Mynsters forslag var et udkast til en tredje tekstrække. Man havde i *Alterbog 1688* en evangelierække og en epistelrække. Evangelieteksterne anvendtes som prædikentekster ved højmesse, mens epistelteksterne blev anvendt ved froprædiken (dvs. den tidlige søn- og helligdagsgudstjeneste) eller aftensangsgudstjeneste. Mynster foreslog at supplere med en tredje række for at få inddraget mere af Det Nye Testamente end hidtil og give præsterne flere tekster at vælge mellem. Mynster flyttede desuden rundt på en del af teksterne i de eksisterende tekstrækker (om Mynsters tanker bag tekstuddragene og deres placering i kirkeåret, se Mynster 1839d, s. 4-18; Rasmussen 1999, s. 162-168).

Der kom mange reaktioner på Mynsters forslag, en liste kan findes i Erslews Forfatter-Lexicon, bind 2, s. 323. Reaktionerne kan groft sagt inddeles i to grupper: Der var dem, der ikke fandt ændringer vidtgående nok, det gjaldt fx H.N. Clausen og flere andre universitetsteologer, jf. Det Teologiske Fakultets betænkning (Clausen m.fl. 1841); og så var der Grundtvig og hans disciple, som ønskede at blive ved det gamle. Til denne gruppe hørte også de vakte, som var meget aktivistiske og indsamlede omkring 2.000 underskrifter imod Mynsters forslag. Erklæringen blev udgivet i december 1839 under gårdmand Rasmus Ottesens navn, men det var egentlig Lindberg, der stod bag udgivelsen (se Ottesen 1839 og Baagø 1958, s. 321). Mynsters forslag blev også anledning til, at professor i kirkehistorie C.T. Engelstoft udarbejdede en omfattende liturghistorie, som han udgav under titlen *Liturgiens eller Alterbogens og Kirkerituals Historie i Danmark* (1840).